

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 8. Alipius Tagastenjis Numidiæ Primas. Civilis, ac Ecclesiastica Provinciarum Africæ divisio præmittitur, ubi de Arzugitanâ provincia nonnulla adnotantur. De Numidiæ Primatum vivente Augustino ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

*Sed superas victor scandit Pater AUREUS arces,
Impositis Erebi monstra premeus pedibus.
Aulæis festiva micant delubra superbis,
Semita factatis erubuitque vosis.
Hic Arabum menses, Syrios liquat alter odores.
Hujus Achemonios halat acerra focos.
Hostica spectatis spolia, & de Dite superbo
Exuvias, pompæ fercula longa sacræ?
Cernitis sanguineos ut eat demissa capillos
Terribiles spirans Hæresis ore minas!
Vincla gravant erata caput, tamen usque ferocit,
Tetraque de sero corde venena sput.
Pone subit Manes scelerumque Pelagius auctor,
Tabida demissis squallidus ora comis.
Ut frendent, oculisque vibrant hostilibus ignes
Laurigeras prærens fœdus uterque rotas.
Infelicem animam ponant, temerare Deorum
Discant impurâ religione metum.
Hostia tam periura sacras jam jam imbuat aras:
Non est Tarpeis dignior ulla focis.
Tu quoque nequitie semen Donate peribis,
Donasti socio qui mala verba gregi.
Eja triumphales umbrent tua tempora lauri:
Omnis, Magne Pater, victima fusa jacer.
Victima fusa jacet, tristi quam protulit alvo
Styx nigra tartareum sugere sueta merum.
Eximius hæc est victoria digna triumphis,
Cæsus ubi unius viribus hostis obit.
Cum rueret Carthago decem successa diebus,
Magno Scipiada pars quora laudis erat?
Partem plebejus, partemque triarius hujus
Excidii haud parvam, si bene veris, habent.
At tua, MAGNE PATER, seposita est laurea ab omni
Compare, Palladiâ laurea parta manu.*

Sed quid nuperum Poetam ad Augustini victorias concinendas conduco? Eja tu, qui in defendendâ gratiâ Augustini demortui vices gessisti, magne Profper, tuam intende chelin, & triumphanti Imperatori carmina modulare. Pone enses, quo superborum hostium capita feris, & plectrum solicita, in aciem postea sub Augustini auspiciis iterum descensurus. Hæc ille canit in carmine contrâ Ingratos.

*Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
Uberiore rigans nostro lumen dedit ævo
Accensum vero de lumine: nam cibus illi,
Et vita, & requies, Deus est, omnisque voluptas
Unus amor Christi est, unus Christi est honor illi,
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo.
Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
Insanas populere feras, industria major,
Mijus opus, totum præstantius imbuat orbem.
Nam quocunquè gradum convertit callidus hostis,
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occurso est præventus, mille viarum
Insidiis aditum non reperientibus ullum.
Cumque foris rabies avidorum exclusa Luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
Ne mentes ullarum ovium corrumpere posset,
Non dubia obliquis turbaret corda querelis,
Istius ore Viri fecit Deus: istius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
Quæ mitis, humilesque bibunt, campisque animorum
Cessant vitalis doctrinæ immittere rivus.*

CAPUT VIII.

*Alipius Tagastensis Numidiæ Primas. Civilis,
ac Ecclesiastica Provinciarum Africa divisio
præmittitur, ubi de Arzigitanâ provinciâ
nonnulla adnotantur. De Numidiæ Prima-
tum vivente Augustino successione Cardinalis
Baronii sententia ab objectis à Christiano Lupo
erroribus vindicatur. Scriptorum Angusti-
nensium de Profuturo Episcopo narratio expen-
ditur. De Primatiali Numidarum sede Sal-
mastii opinio rejecta. Caroli à Sancto Paulo,
ac Hofstennii tabula Numidiæ suppletæ. Gregorii
Magni textus restituitur. Mors Alipii, itemque
Aurelii Carthaginiensis, ac de utroque elogium.*

Alipium Tagastensem sæpius nobis in Pelagianâ causâ memoratum Numidiæ Primatem fuisse ex epigraphe Epistolæ 67. Augustini ad eundem eruditè colligit Chiffletius in notis ad Breviarium canonum Cresconii pag. 316. etenim laudata Epistola sic inscribitur: *Augustinus Alipio seni.* Idem etiam in Epistolâ 55. à Dioscuro dicitur *senex Alipius.* Quo nomine, ut inferius ostendam, cum soli Primates vulgò appellarentur, palam fit, Alipium propè annum 430. fuisse Numidarum Primatem, ac Valentino, qui anno 423. erat Numidiæ Metropolita, successisse. Anno 416. in literis Synodicis Numidarum ad Innocentium Papam post Sylvanum Primatem quinque Episcopi antè Alipium subscripti leguntur, quorum unus tantum primatum indeptus est. Ex depravato tamen textu Epistolæ Augustinianæ de tempore obitus Alipii, itemque Numidiæ Primatum successione nobiles Scriptores in varias sententias abiire. De his igitur agemus, ut indè etiam pateat, quinam Primates vivente Augustino Numidiam rexerint, quibus Sanctus Episcopus Hipponensis uti subditus morem gessit. Eos autem ab anno 395. usque ad annum 430. describemus; toto enim medio illo tempore Augustinus Hippone Episcopus vixit. Hoc tamen antequàm exequamur, nonnulla præmittenda sunt, quò plenior Africanarum Ecclesiarum Hierarchiæ cognitio habeatur.

Africa in Romanorum potestatem redacta in septem provincias divisa fuit, diversis Gubernatoribus singulis præpositis. Provincia Carthagenensis, quæ Zeugitana, & Proconsularis ex Victore Vitenfi initio ferè lib. 1. de Persecutione Vandalicâ dicta fuit, à Proconsule regebatur. Numidiæ, ac Byzacio duo Consulares præerant. Tripoli autem, & Mauritanie Sitifensi, itemque Cæsarensi tres Præsides jura dabant, undè à Sexto Rufo illæ consulares, hæ præfides provincie appellatæ sunt. Præter hæc sex provincie septima Romanis in eadem Africâ parebat, quæ Tingitana dicebatur, eratque extrema Mauritanie pars versùs Occidentem Oceano Atlantico contermina. Hanc cum Mauritanâ Sitifensi plerique Scriptores confundunt. In subscriptionibus Synodi plenariæ Africanæ anno 419. Carthagine celebratæ Mauritania Sitifensis cum Tingitanâ perperam confunditur, nam legati Mauritanie Sitifensis ita subscripti leguntur: *Novatus Sitifensis legatus provincie Sitifensis, vel Mauritania Tingitana.* Eodem modo duo alteri collegæ describuntur. Eundem lapidem offendit Pamelius in notis ad Epistolam 45. Sancti Cypriani, quo loco ex Sex. Rufo Africanarum

rum provinciarum divisionem recitat, cum tamen ibidem Rufus duabus Mauritanis Sitifensi, ac Cæsarensi recensitis statim hæc scribat: *Trans fretum etiam in solo Africa provincia Hispaniarum est, quæ Tingitana Mauritaniam appellatur.* Inter provinciam Sitifensem, ac Tingitanam Cæsarensis Mauritania interiacet. Sitifensis à Sitifi Metropoli, Tingitana verò à Tingi urbibus provinciarum primariis nuncupabatur. Tingitana provincia Hispaniarum à Ruso dicta est, quod una esset ex quatuor provinciis præsidalibus Hispaniæ, ut patet ex notitiâ Imperii Occidentalis cap. 3. & 67. & Panvinio laudato. Plinio lib. 5. initio, ac Ptolomæo lib. 4. duplex tantum Mauritaniam memoratur, Cæsarensis, ac Tingitana, nam Sitifensis Cæsarensi id temporis accensebatur; Ptolomæus enim lib. 4. Geographiæ cap. 1. Sitifim inter Mauritaniam Cæsarensis urbes numerat, & Plinius scribit, Ampsagâ flumine Mauritaniam Cæsarensis à Numidiâ divisam esse, Sitifenses autem ultra Ampsagam sunt. Tres Mauritaniam unum olim regnum fuere usque ad imperium C. Cæsaris, *sevitia ejus in duas divisa provincias*, teste Plinio cap. 1. libri ejusdem. Etenim Caligula Ptolomæo Mauritaniam Rege impiâ fraude preëmpto, regnum in duas provincias dissecuit, quas per duos Procuratores Romani initio regebant. Lucius Albinus à Nerone Mauritaniam Cæsarensis præfectus à successore Galbâ etiam Tingitanam præpositus fuit ex Ta-cito lib. 2. Historiarum. Posteriori tamen Romani imperii tempore Tingitana ab Africa provinciis avulsâ cum Hispaniâ computabatur.

Hæc quidem civilis provinciarum Africa divisione fuit, cui minime Ecclesiastica earundem distinctio conformis evasit. Cypriano Carthaginensise Antistite tres tantum provincie Ecclesiasticæ in Africâ censentur, nempe Proconsularis, Numidia, & Mauritania, ut colligitur ex initio Synodi à Sancto Cypriano coactæ apud Augustinum lib. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 2. Tunc enim amplissima erat provincia Zeugitana, quæ postea in tres provincias discreta est, nempe Proconsularem; Byzacenam, & Tripolitanam. Mauritania Sitifensis unam olim cum Numidiâ provinciam conflabat, postea tamen divisa fuit. Legitur hic canon tit. 82. apud Ferrandum Diaconum: *Ut primatem proprium Mauritania Sitifensis habeat. Concilio Carthaginensi titulo 6.* Certum est, anno 397. Sitifenses habuisse Primatem à Numidarum Primatem diversum, uti proxime narrabimus. Provincia Tingitana licet, quod civilem politiam respicit, Hispaniis accensebatur, spectato tamen regimine Ecclesiastico ad Mauritaniam Cæsarensis pertinebat, ut patet ex notitiâ Episcoporum Africa, ubi Cæsarenses, & Tingitani Episcopi uni tantummodò provincie deputantur. Hæc quidem sex fuere vivente Augustino Africanæ Ecclesiæ provincie, in quibus ingens Episcoporum numerus recensetur. In actis collationis Carthaginensis anno 411. Episcopi Catholici præsentibus 286. subscripti leguntur. At Alipius noster collat. 1. diei cap. 217. dixit, absentes Antistites fuisse ducentos, & viginti. Addidit Fortunatianus vacasse tum temporis cathedras LXIV. Verum Augustinus in breviculo Collat. 1. diei cap. 14. ait, absentes Episcopos fuisse *centum viginti*, vacasse verò sedes LX. Errorem verò in codicem collationis irrepsisse constat ex Augustino ibidem. Scribit, Donatistas, cum audissent centum viginti Episcopos Catholicos Carthaginem non venisse, respondisse:

Etiam suos multo plures non venisse Carthaginem. Quos inde Sanctus Pater falsitatis convictos narrat: *Quandoquidem soli agroci non venerant Carthaginem, pro quibus tamen in itinere agrotantibus alii subscriperant, & omnium nomina cum ipsis etiam, pro quibus alii subscriperant, ducenta septuaginta novem subscriptio continebat.* Neque ullo modo credibile sit multo plures, quàm centum viginti, hoc est, tertiam partem omnium eorum in suis sedibus agrotasse potuisse, & ideo non venisse Carthaginem. At CXX. additis, XIII. sunt planè tertia pars totius numeri, quem Donatistæ jactabant. Itaque erant id temporis Episcopi in Africâ CCCCLXVI.

Cum libro primo cap. 18. recitaverim literas Primatis Carthaginensis datas ad Episcopos per tractum Byzacenæ, & Arzugitanæ provincie constitutos, quæri potest, quanam fuerit isthæc provincia Arzugitana. Ego quidem, cum apud veteres Geographos nusquam in Africâ Arzugum mentionem invenirem, quos tamen in Epistolâ Augustini mox laudandâ nominatos legeram, consului eâ de re Illustrissimum D. Hieronymum Casanatam S. R. Inquisitionis Assessorem, ob singularem tum Ecclesiasticæ, tum profanæ eruditionis peritiam eximium Reipublicæ literariæ ornamentum, ac decus; quod in aliis quoque difficultatibus, quas ægrè per me expediri posse sentiebam, tam importunè feci, ut doctissimo Præsuli, eidemque innumeris Orthodoxi Orbis negotiis occupatissimo non semel fastidio fuerim. Ille autem quicquid notitiæ de Arzugibus è veterum monumentorum rudibus erui poterat, pari eruditione, ac comitate indicavit. In primis Arzuges à Tripolitanis distincti erant, quod colligitur ex Synodo Africanâ anno 401. Carthagine celebratâ; etenim Aurelius Primas hæc ibidem ait: *Quia in Tripoli forte, & in Arzuge interiacere videntur barbara gentes &c.* Et postea: *Cogitare etiam debetis fratres, quia hoc sibi, & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exigere, si ratio pateretur.* Quare Arzuges erant distincti à Tripolitanis, ac positi in confiniis Romani imperii in Africâ. Ex Orofio lib. 1. Historiarum Orbis, quas Augustino jubente literis consignavit, ubi Africam cap. 3. describit, exacta notitia Arzugum traditur, ibi enim hæc tradit: *Tripolitana provincia, quæ & Subventana, vel regio Arzugum dicitur, ubi Leptis magna civitas est. Quamvis Arzuges per longum Africæ litem generaliter vocentur.* Ex his liquet, Tripolitanos per antonomasiam quandoquæ Arzuges appellatos fuisse, ita tamen ut alia quoquæ gentes extrâ Tripolis confinia eodem nomine nuncupatæ fuerint. Arzugum meminit Publicola vir illustris in Epistolâ ad Augustinum, quæ Tomo 2. inter Augustinianas est 153. *In Arzugibus, inquit, ut audi vi, decurioni, qui limiti præest, vel tribuno solent jurare Barbari jurantes per Demones suos: & inferius: Si quem miser o' ad Arzuges, si licet ei juramentum accipere à Barbaro.* Arzugitana regio erat sub curâ Ducis limitis Tripolitani, cui quatuordecim præpositi limitum suberant, qui in notitiâ imperii Occidentalis apud Pancirolum cap. 70. & Panvinium meum lib. 3. de Romano Imperio recitantur. Hæc autem præsidia infidebant confiniis plurium provinciarum Africa, nam ibidem legitur præfes limitis Macomadiensis, hæc verò urbs spectabat ad Numidiâ, & in collatione Carthaginensi laudatur Aurelius Macomadiensis, qui in epigraphe Epist. 92. apud Augustinum tertio loco sedet in Synodo Numidiæ Milevi celebratâ contra Pelagianos anno 416. Rursus ponitur præfes limitis Thamal-

Thamallomenſis, quæ quidem civitas erat intrâ Byzacium, nam in notitiâ Episcoporum Africæ inter Byzacenos nominatur Habetdeum Thamallumenſis. Quare dubium est, num Arzugitanus tractus incluserit limites Tripolis, Byzacii, & Numidiæ, cum præsertim scribat Orosius, quod *Arzuges per longum Africæ limitem vocentur*. Ego quidem censeo, limitaneam regionem Byzacii fuisse partem tractus Arzugitani ex hac epigraphe literarum Aurelii Primatis, quas libro 1. laudavimus: *Dilectissimis, ac desiderabilibus Fratribus, ac Conſacerdotibus Donatiano prima Sedis, Januario, Felici, Palatino, Primiano, Gajano, & alii Gajano, Januario, Victorino, & cæteris per tractum provinciæ Byzacena, & Arzugitana, constitutis Aurelius Episcopus*. Etenim cum Aurelius Donatianum tantum Primatem appelleret, palam est, Arzugitanæ regionis Episcopos intrâ ejusdem provinciam recensitos fuisse. Has literas neque ad Tripolitanos, neque ad Numidas datas fuisse inde mihi probatur, quod in earundem titulo utriusque provinciæ Primatem nominasset, non autem solum Byzacenum. Tripolitanos autem proprium Primatem habuisse certum est, nam unum Legatum ea provincia ad Synodos mittebat, eratque à cæteris Africæ provinciis distincta, licet quinque tantum in illâ Episcopi essent ex cap. 16. Cod. Concil. Africæ, & ex notitiâ Episcoporum superius laudatâ. In Collat. 1. Carthaginensi cap. 107. hæc leguntur: *Afelicus Episcopus Ecclesiæ Catholicae municipii Tufurritensis dixit: sub æsificatione omnipotentis Dei, & Jesu Christi Salvatoris nostri dico, nos sic esse de Arzugibus profectos cæteris Kal. Majorum*. At Ecclesiâ Tufurritensis spectabat ad provinciam Byzacenam, undè in notitiâ Episcoporum Africæ inter Byzacenos numeratur *Florentius Tufurritanus*. Erat autem Tufurris urbs mediterranea Byzacii ad radices montis Mamplari in regione Giplonſiorum versus meridiem. Titulus à Ptolomæo nuncupatur. Itaque Afellicus erat Episcopus in Arzugibus, Donatiano Primati Byzaceno subjectus, quod colligitur etiam ex Epist. 200. Sancti Augustini ad eundem Afellicum, cujus est exordium: *Literas sanctitatis tuæ, quas ad venerabilem senem Donatianum de cavendi Judaismi disceptatione misisti, ad me ipse dignatus est mittere*. Ubi etiam scribit, Pelagium, ac Cœlestium recenti judicio Dei per diligentes, & fideles servos ejus etiam Catholicâ communionem privatos. Ex quibus intelligitur quantâ in æstimatione erat Augustinus, cum Primates aliarum provinciarum dubiorum solutionem ab ipso peterent. Ex his constat, Arzuges eos Africæ populos dictos fuisse, qui Tripolitanae, & Byzacena provinciæ limites versus meridiem longo terrarum spatio incolebant, undè dixit Augustinus Epist. 48. ad Vincentium: *Si enim hoc Scripturarum loco meridies Africa intelligenda est in parte Donati, quæ sub cæli ardentiori plaga est, omnes vos Maximianistæ superabunt, quorum schisma in Byzacio, & in Tripoli exarsit; Sed confligant cum eis Arzuges, & hoc magis ad se pertinere contendant &c.* Hæc pluribus profecutus sum, tum quod nulla Arzugitane regionis mentio fiat in tabulis Caroli à Sancto Paulo, & ad easdem notis Holſtepii, & Collectores Conciliorum, ubi de Arzugibus sermo est, quasdam lectiones margini apposuerunt, quæ ex laudatis Augustini, & Aurelii, atque utriusque coetanei Orosii testimonio corriguntur; tum etiam quod de Arzugitanâ provinciâ lib. 1. cap. 16. pluribus disserere nolimus, sed diligentioris inquisitionem huc distulimus, ubi de provinciis Africæ consulto sermo instituendus erat.

Hac ergo Ecclesiasticarum Africæ provinciarum divisione præmissâ ad earundem Primates sermo vertendus est. Africanæ Ecclesiæ in suarum provinciarum Primatibus statuendis longè à cæteris diversa consuetudo fuit; etenim illum, qui Carthaginis totius Africæ Metropolis sacris præerat, uti supremum Exarchum aliarum provinciarum venerabatur, nempe Numidiæ, Byzacii, utriusque Mauritanie, ac Tripolis, & Primates non ab earundem provinciarum Metropolitanis urbibus, sed ab antiquitate delatâ dignitatis appellabat. Testis est Leo IX. Epist. 9. ad Petrum, & Joannem Episcopos Afros, ubi ait: *Sed de Africa Primatibus aliter intelligendum est, quia in singulis ejus provinciis antiquitus Primates instituebantur non secundum potentiam alicujus civitatis, sed secundum tempus suæ orationis, quibus tamen omnibus præerat unus, scilicet Carthaginensis Archiepiscopus &c.* quod ipsum exemplis Primatum Numidiæ inferius ostendetur. Hanc peculiarem Africanæ Hierarchiæ consuetudinem à Sirmondo primitus publicatam scribit Morinus, sed antè Sirmondum id ipsum detexerat Bernardus Vindingus in Critico Augustiniano in notis ad Epist. 217. Porro Afri provinciæ Primatem vulgò *Senem* appellabant, quod cæteros tempore consecrationis superabat. Hinc Sylvanus Numidiæ Primas in subscriptione priorum literarum in Collat. 1. Carthaginensi cap. 16. dicitur *Sylvanus Senex*. Eo modo appellatur in Synodo Cirtenſi, & in epigraphe literarum Sancti Innocentii Papæ ad Patres Synodi Milevitanae II. *Innocentius Sylvano Seni, Valentino &c.* Quare cum Epistola August. 67. hunc titulum habeat *Augustinus Alipio Seni*, palam fit, Alipium Tagastensem fuisse Numidiæ Primatem, ac Valentino successisse, qui anno 423. erat Primas Numidarum. Verum cum Christianus Lupus vir hujus ætatis eruditissimus contendat, Valentino Xantippum successisse, ac Baronium Cardinalem secus opinionem plurium errorum auctorem faciat, operæ pretium duxi, rem hanc diligentius examinare, non modò ut doctissimi annalium Ecclesiasticorum conditoris sententiam ab oppositis erroribus vindicem, verum etiam, ut pateat quinam Primates vivente Augustino Numidiam rexerint, quibus uti suffraganeus noster Hipponensis Antistes morem gessit. Illi ergo ab anno 395. usque ad annum 430. nobis describentur.

Lupus noster, quem tanti facio, ut veritatem tantum illi præponendam ducam, in questione quodlibeticâ de Origine Augustinensium cap. 8. pag. 114. hæc scribit: *Dico itaque Megalio successisse Sylvanum, Sylvano Valentinum, huic autem Xantippum*. Probat, quia Augustinus Epist. 217. ad Victorinum vocat Xantippum Primatem Episcopum Tagastensem; at certum est ex Synodo Carthaginensi plenariâ anno 419. Alipium vixisse, ac inter reliquos sententiam dixisse, itemque constat ex literis ejusdem Concilii ad Bonifacium, Valentinum tunc fuisse Primatem Numidiæ; undè fit consequens, ut Xantippus mortuo Alipio in Tagastensem Sedem successerit, atque uti cæteris antiquior Primatiam apicem attigerit; hinc concludit pag. 113. *Quapropter omnino lapsus est Eminentissimus Cardinalis Baronius, dum Xantippum facit Sylvano antiquiorem*. Et pag. 117. relatâ sententiâ Cardinalis addit: *Varii hic concurrunt errores*. Video opinionem Lupi placuisse amicissimo nostro Torello, qui pedibus in eandem ivit, undè anno 420. inferias Alipio celebrat dato eidem successore Xantippo. Cæterum his Scriptoribus doctissimis, eruditissimis, meique in primis amantissimis celebre

celebre illud adagium quadrat, bonum quandoque Homerum dormire, etenim Lupus præsertim præve Numidiæ Primates enumerat quosdam omitens, alios non suo ordine recensens, insuper quædam Baronii dicta censuræ subijcit, quæ mihi verissima videntur.

Anno CCCXCV. Megalius Episcopus Calamensis totius Numidiæ Primas Hipponem veniens, ejusdem urbis Episcopum Augustinum consecravit, ut tradit Prosper in Chronico. Possidius lib. de Vitâ Augustini cap. 8. scribit, Sanctum Doctorem ordinatum fuisse à *Primate Numidiæ Megalio Calamensi Episcopo*; & cum in collatione Carthaginensi Donatistæ instaret, à quonam Augustinus consecratus esset, respondit S. Pater: *Megalius me ordinavit Primas Ecclesiæ Numidiæ Catholicæ*: Cap. 247. collat. tertiæ diei. At necdum biennio exacto Megalius decessit, de cuius obitu scribens Augustinus ad Profuturum Episcopum Constantinensem ait: *Quod senex Megalius defunctus sit, jam vos audisse quis dubitet? Erant autem à depositione corporis ejus, cum hæc scriberem, dies ferme viginti quatuor*. Mortuus est Megalius anno 397. circa Augustum. Megalio successit non Sylvanus, ut dixit Lupus, sed Crescentianus; patet hoc ex Synodo Carthaginensi III. apud Binium celebratâ Cæsario, & Attico VV. CC. Conf. V. Kal. Septembris, nempe anno 397. ubi Aurelius Archiepiscopus Carthaginensis dixit: *Frater etiam Reginus Ecclesiæ Vegeselitane literas ad parvitatem meam datus Crescentiani primæ Sedis, ut ipse insinuat, Numidarum*. Ex his Aurelii verbis liquet, tunc primùm Crescentiani primatum eidem innotuisse; at Africæ Primates statim Archiepiscopum Carthaginensem de obtentâ dignitate certior reddebant, erant enim eidem subiecti, ut contra Salmasium pluribus ostendo in Dissert. Hist. de Synodo V. cap. 10.

Ex dictis supina omnium penè Scriptorum Augustinensium hallucinatio rejicienda est; putant enim, Profuturum Monachum olim Augustinianum ex Epistola 258. Evodii nostri ad Augustinum anno 398. in Lusitaniam profectum, ibique electum fuisse Metropolitanam Bracarensem: ita Marquez de Origine August. cap. 10. §. 2. Crusenius lib. 1. Monastico cap. 13. & omnium operosissimè Magister Antonius à Purificatione tom. 1. Hist. Lusitanæ Augustinianæ lib. 1. tit. 5. & in Apologetico, & nuper Mauritijs à Matre Dei Excalceatus lib. 1. de sacrâ Eremo Aug. §. 1. Argumentum fabulæ dedit Julianus Tolentanus in Chronico ad annum 398. hæc scribens: *Profuturus Presbyter Africa venit in Hispaniam, & ob egregias virtutes, & mentis sanctitatem succedit Paterno in Sede Bracarensi*. Hinc Antonius à Purificatione contendit, Profuturum Bracarensem Episcopum Augustinianum Monachatum in Lusitaniam primùm invehisse. At eo anno 398. Profuturum in vivis non fuisse, imò neque in Lusitaniâ, sed in Numidiâ Episcopum dicendum esse, aperte demonstro. Et ut à posteriori incipiam S. Augustinus in lib. de unico Bapt. cap. 16. hæc contra Petilianum Cirtensem Donatistarum Episcopum scribit: *Jam verò quòd etiam de Cirteni Ecclesiâ dicere voluit, & Episcopos ibi Catholicos maledictis infectatus est, quibus voluit, &c. Proinde si Profuturus antè paucissimos annos defunctus, & Fortunatus, qui in corpore adhuc est, atque illi successit Episcopo &c.* Fuit ergo Profuturus Cirta in Numidiâ Episcopus Fortunati decessor. Cirta eadem urbs cum Constantinâ fuit, undè Augustinus Petilianum modò dicit Cirtensem Episcopum lib. 3. contra lit. Pet. cap. 53. & initio lib. 1. contra Cresconium, modò Con-

stantinensem lib. 2. Retract. cap. 34. & lib. 2. contra Pet. cap. 99. Ipse Petilianus collat. 1. cap. 65. dixit: *In plebe meâ, idest civitate Constantinensi adversarium habeo Fortunatum*: Augustinus eundem etiam Fortunatum Constantinensem appellat lib. 3. cap. 38. & lib. 1. contra lit. Pet. cap. 1. Cirtensem verò lib. de unico Baptismo cap. 16. Undè errant illi, qui cum Baronio duos Petilianos fuisse suspicantur, vel cum Francisco Balduino in notis ad Optatum eundem ab unâ ad aliam Ecclesiam translatum putant; corrigendus etiam venit Rosuveydus, qui cum Baronio ad annum 395. num. 43. facit Profuturum Episcopum Calamensem. Ego sanè molestè fero, Marquez, aliosque adeo oscitanter laudatam Epistolam Augustini ad Profuturum legisse. Illius initium est: *Quòd senex Megalius defunctus sit, jam vos audisse quis dubitet? Erant autem à depositione corporis ejus, cum hæc scriberem, dies ferme viginti quatuor*. Itane minimè dubitandum dixisset, intrâ dies viginti Megalii mortem in Numidiâ cognitam fuisse remotissimæ Lusitanie Urbi, cujus sacra Profuturus moderabatur? Addit: *Successorem primatus ejus, si fieri potest, nosse volumus*. Næ Augustinus Hipponem in Numidiâ degens novi Numidarum primatis electionem à Bracarensi in Lusitaniam Episcopo intelligere optasset? A Profuturo id scire citò citius sperabat, quia erat in Metropoli provincie, ubi residebat Consularis Numidiæ Rector, ad quem novi Primates statim scribere solebant. Rursus in eadem Epistola: *Si recolis, inquit, quid mecum nuper in itinere quodam locutus sis*. Erat ergo, Profuturus in Africâ Episcopus. Hoc postremo testimonio convictus P. Thomas de Herrera lib. 3. Bibl. Aug. in notis ad Epist. 8. Sancti Augustini falsus est Profuturum minimè Bracarensem Episcopum fuisse. In fine epistolæ rogat Profuturum, ut Victori, *Constantinam dum pergeret*, adjumento sit, eidemque insinuet, ut velit per Calamam remeare. Quæ Urbes in Numidiâ erant, & palam Profuturus ibidem ut Constantinâ degens describitur. Præterea S. Paulinus Nolanus Epist. 36. apud Augustinianas scribit Romaniano, se accepisse literas ex *Africâ Aurelii, Alipii, Augustini, Profuturi, Severi jam omnium pariter Episcoporum*. Alius ergo est ille Profuturus Bracarensis à nostro Constantinensi, qui electus Antistes *in brevi defunctus est* ex Epistola Augustini 10. ad Hieronymum.

Eo verò anno 398. Profuturum non fuisse superfluum certum est, nam Megalius Calamensis ex literis Crescentiani ad Synodum Africanam anno 397. in fine Augusti celebratam tunc objerat, atqui Megalio in Calamensem Sedem successit Possidius Augustinianus Monachus, quare anno eodem sedebat Calamæ Possidius. Ex aliâ autem parte constat, Fortunatum, qui post Profuturum Constantinensem Ecclesiam rexit, electum fuisse Episcopum antè Possidium; nam in magnâ Collatione Carthaginensi anno 411. *Fortunatus Constantinensis* quinto loco numeratur, at *Possidius Calamensis* postremo loco inter septem Episcopos, qui ad disputandum contra totidem Donatistas electi sunt. Rursus in Synodo Milevitanâ II. anno 416. contra Pelagianos coactâ Fortunatus undecimus, Possidius duodecimus inter Patres recensetur in titulo Epistolæ 92. Augustiniane. Quam verò exactè in Africanâ Ecclesiâ juxtâ tempus delati Episcopatus in sedendo, ac subscribendo ordo servaretur, colligitur ex Cod. Afric. cap. 53. *Ut nullus Fratrum prioribus suis se aliquando auderet antepone*. Hinc Sanctus Augustinus increpat Victorinum ob non servatum juxtâ tempus collatæ dignitatis ordinem in

nominandis Episcopis in Tractoriâ: *Ad ipsos Numidas*, inquit, *ita perturbato, & neglecto ordine scriptum est, ut nomen meum tertio loco invenerim, qui novi, quam post multos Episcopus factus sum*: Epist. 217. Quare Profuturus paulò post acceptam epistolam illam Augustini è vivis excessit, eique prius datus est successor Fortunatus, quàm Possidius Calamæ Megalio subrogaretur, ut in Synodis antè Possidium jure Fortunatus federet. Sed ad Numidiæ Primates redeundum est.

Errat præterea Lupus, dum Xantippum Sylvano, & Valentino posteriorem Primatem facit, nam Crescentianus Xantippum excepit: nihil hoc ipso clarius in Synodis Africanis habetur. Mortuo Crescentiano illis orta fuit inter Xantippum, & Victorinum de Primatu Numidiæ, eam sibi utroque certatim dignitatem vindicante, ut patet ex Sancto Augustino Epist. 217. Cardinalis Baronius indè illam controversiam exortam putat, quòd cum duæ Numidiæ essent, & in unâ Xantippus, in alterâ verò Victorinus degeret, uterque suæ Metropoli primatum asserere satagebat, at causam Xantippo adjudicatam scribit, quòd esset Episcopus Constantiæ, quæ totius Numidiæ erat Metropolis. Lupus verò negat, duas fuisse Numidas, sed ait, Mauritaniam Sitifensem se junctam fuisse à jurisdictione Primatis Numidiæ, *ita tamen, ut ista Mauritaniam non fieret provincia Primitialis, sed juxta Africæ leges devolveretur sub sollicitudinem Primatis Carthaginensis*. Ita fatur pag. 119. addens in Synodi VI. prologo nomine duarum Numidiarum intelligi Numidiam ipsam, & Mauritaniam Sitifensem. Litigia autem illorum duorum Præfulum fuisse tradit non de jure sedium, sed personæ, quinam scilicet esset senior Episcopus Numidiæ. Hoc Lupi postremum dictum verum est, neque enim apud Afros Sedes primatialis erat in Metropoli provinciæ, sed quandoque in vilissimo oppido, in quo ætate major reliquis Episcopus degebat. Profectò erravit Salmasius parte 2. Eucharistici cap. 4. pag. 576. dicens: *Constantina Metropolis erat Numidiæ, prima Sedes, & Metropolis idem*. Etenim Episcopo Sancto Augustino fuere primates Numidiæ Megalio Calamensis, Cresconius nescio cujus urbis Episcopus, certè non Constantiæ, nam Fortunatus ibidem sacra Antistes administrabat, Xantippus Tagoensis, Sylvanus Zummenis, Valentinus Bajanensis, ac denique Alipius Tagastensis, quæ partim demonstrata sunt, partim proximè ostenduntur. Non ergo quæstio erat de Metropoli Numidiæ, sed de antiquitate in Episcopatu, quod ex ipsamet Epistolâ Augustini intelligitur: *Anho*, inquit, *convocate collegas vestros eos maxime, qui vobis Episcopatus ætate vicini sunt, qui facile quis vestrum verum dicat, agnoscant, ut inter vos paucos eadem præ cæteris quæstio dirimatur, & errore sublato minores à cæteris convocentur, qui nec debent, nisi vobis in hac re tanquam prioribus credere, & nunc ignorant, cui vestrum potissimum credant*. Ecce juniores Numidiæ Episcopi nesciebant, uter esset antiquior Episcopus, seniores, atque ætate vicini consulendi erant, quibus longè meliùs, quàm junioribus tempus ordinationis ipsorum poterat innotescere.

Nullò autem jure Lupus reprehendit Baronium, quòd duas Numidas dixit, contendens pro alterâ Numidiâ intelligi Mauritaniam Sitifensem, quæ ita ab antiquâ jurisdictione Primatis Numidici segregata fuit, *ut non fieret provincia primatialis* pag. 119. Nam reapse Mauritaniam Sitifensem non minus, quàm Numidia suum habuit ab aliis diversum primatem, & quidem Episcopo Augustino. In Concilio plenario Milevitano primo Arcadio, & Honorio AA. V.

Cons. anno 402. hæc habentur: *Xantippus Episcopus primæ Sedis Numidiæ suâ manu confirmavit, &c. Nicetius Episcopus primæ Sedis Mauritaniam Sitifensis dixit &c.* Vides Sitifenses Mauritanos, ac Numidas Episcopos habuisse distinctos Primates? Canone 2. Concilii III. Carthaginensis apud Biniuum dicitur: *Omnes Provinciæ, quæ primas Sedes habent, Legatos mittant*. At Mauritani Sitifenses tempore Augustini Legatos semper misere ad Synodos Africanas. In Synodo anni 397. Cæsario, & Attico Confl. Honoratus, & Urbanus nominantur Legati Mauritaniam Sitifensis. Anno 401. in Synodo Carthaginensi post consul. Fl. Stilichonis laudantur iidem Honoratus, & Urbanus Episcopi legati provinciæ Mauritaniam Sitifensis. Rursus in Synodo Carthaginensi Theodosio, & Rurimondo Confl. anno 403. cap. 57. Cod. Afric. hæc habentur: *Lucianus, & Sylvanus Legati provinciæ Mauritaniam Sitifensis dixerunt, &c.* Idem patet ex Conciliis anno 418. & 419. in causâ de appellationibus Africanis, in quibus cum legatis aliarum provinciarum nominantur etiam tres Legati Provinciæ Sitifensis. Habebat igitur Mauritaniam Sitifensem Sedem primatiale. Hoc ipsum expressè Augustinus tradit Epist. 217. *Legi*, inquit, *in eadem Tractoriâ etiam ad Mauritaniam esse scriptum, quas Provincias scimus suos habere Primates*: Cum de Primatu Numidiæ Xantippus, ac Victorinus Episcopi litigarent ante annum 402.

Rectè etiam Cardinalis Historicus duas Numidas dixit; nam Crescentianus loco superius laudato dicitur Episcopus primæ Sedis Numidiarum. Non intelligi verò ibi etiam Mauritaniam Sitifensem, quòd Primati Numidiæ subjecta erat, ut putat Lupus, apertè colligitur ex prologo plenarii Concilii Africani sub Bonifacio Papâ anno 419. post consulatum Honorii XII. & Theodosii VIII. Carthagine celebrati, ubi hæc recitantur: *Præsentibus Legatis diversarum provinciarum Africanarum, Numidiarum duarum, Byzacena, Mauritaniam Sitifensis, & Mauritaniam Casarensis, sed & Tripolis &c.* Mauritaniam Sitifensem nominatur tanquam provincia à duabus Numidiis distincta. Item in Collatione Carthaginensi primæ diei cap. 201. legitur *Januarius Episcopus de Tubursicu Numidiarum*. Uti noster Primas Aquilejensis utriusque Norici Mediterranci, & Ripensis Ecclesiis præest, ita utramque Numidiam unus, idemque Primas administrabat. Quinam autem duarum Numidiarum limites, quæ invicem discernentur, quoque vocabulo distingui solerent, apud Scriptores Ecclesiasticos non invenio. Erit fortasse, qui Numidiam in consularem, & proconsularem discernat, nam Sanctus Augustinus Epistolâ 134. ait: *in mediâ Numidiâ Consulari*. In Codice verò Theod. lib. 11. tit. 1. L. 29. *Proconsularis Numidiæ* mentio fit. Sed planè codicis textus est corruptus, nam ibi legitur: *Ita ut proconsularis Numidiæ cognoscat octonos, & denos solidos pro singulis equis debere persolvere, Byzaceni etiam, Tripolitani que cognoscent quinos denos pro singulis equis se debere prestare*. Neque enim Numidiæ Proconsul, sed Consularis jura dicebat, ut patet ex notitiâ Imperii Occidentalis, & ex Epist. 230. Augustini. Quare ita legendum est: *Proconsulares, & Numidæ cognoscent &c.* Augustinus verò Numidiam consularem appellavit, quòd à viro consulari, ut mox dicebam, regebatur. Ptolomæus lib. 4. cap. 3. *Numidiæ novæ* urbes recensens inter illas neque Cirtam, neque Vagam nominat, undè istæ videntur pertinere ad Nu-

ad Numidiam veterem. Cur Numidia *novæ provincie* nomen sortita sit, tradit Appianus Alexandrinus lib. 4. de bello civili non longè ab initio. Numidiæ novæ geographicam tabulam exhibet Ortelius. Duas ergo Numidias nempe novam, & veterem in laudatis Synodis appellatas existimo. Quare perperam Pater Lupus Baronium accusat, quod duas Numidias dixit, & has à Mauritania Sitifensi distinctas. Atque hæc sufficiant pro intelligentiâ disfidit inter Xantippum, & Victorinum de primatu Numidiæ, quod ex solâ Epist. 217. Sancti Augustini nobis innotuit.

Longius autem à veritate abijt Lupus, dum erroris insignem Annalistam insinuat, quod Xantippum Primatem antè Sylvanum posuisset etenim Baronii sententia vera est, & Lupus ex mendoso codice in transversam opinionem abductus fuit. Nihil planè tam certò constat ex Conciliis, & Sancto Augustino, quàm Xantippum antè Sylvanum fuisse Numidarum Primatem. In Synodo Mileviana I. celebratâ *Gloriosiss. Imp. Arcadio, & Honorio V. Cons. VI. Kal. Septembris* anno 402. Christianæ Epochæ hæc leguntur: *Xantippus Episcopus primæ Sedis Numidiæ dixit.* Ad minus anno 401. contigit Xantippi primatus, nam Augustinus Epist. 217. *V. Idus Novembris* scribit, incertum fuisse apud Numidas primatum, Xantippo, & Victorino de eodem contendentibus. At anno sequenti mense Augusto Xantippus citrà dubium erat tanquam Primas à Synodo receptus. Rursus in Synodo Carthagenensi coactâ *Gloriosiss. Imp. Honorio VII. & Theodosio II. A.A. Cons. Idibus Junii* nempe anno 407. hæc recitata sunt: *Censuit Sanctum Concilium, ut literæ ad eundem Senem Xantippum prærogentur.* Cap. 67. Cod. Afric. Conciliorum. Augustinus nobili caractere in Epist. 236. ad Senem Xantippum ejusdem primatus tempora apertè designans, de cognitâ abs se causâ Habundantii Presbyteri hæc ait: *Audi vi autem causam ejus, cum centum dies essent ad Dominicum Paschæ, qui futurus est VIII. Idus Aprilis.* At Paschalis solemnitatis tempore Episcopatus Augustini semel, & iterum tantum contigit die 6. Aprilis, nempe anno 402. Cyclo Solis XIX. Lunæ IV. lit. E. & rursus anno 424. Cyclo Solis XIII. Lunæ VII. lit. F. E. At cum anno 411. Sylvanus Xantippi successor Primas Numidiæ fuerit, literæ illæ datæ sunt antè Pascha anni 402. Xantippo Numidiæ Primate.

Ut incertum est tempus primatus Xantippi, æquè incerta est Sedes ejusdem. In Epist. 217. Augustini ad Victorinum hæc leguntur: *Venerabilis Frater, & collega noster Xantippus Tagastensis dicit, quod eum primatus ipse contingat.* At id temporis Alipius erat Episcopus Tagastensis, qui antè Augustinum, cujus consecratio contigit anno 395. Episcopus ordinatus fuit, & in Synodo Carthagenensi Vincentio, & Flavita Cons. Idibus Septembris anno 401. electus fuit ad quærendum idoneum Episcopum, qui Ecclesiæ Hipponensi Diarrhytorum præficeretur; interfuit etiam collationi Carthagenensi anno 411. aliisque Synodis, & vivebat anno 428. quo anno Româ ad Augustinum in Africam quinque Juliani Pelagiani libros misit, ut lib. 1. cap. 24. dictum est. Sanè Augustinus in Epistola ad Quodvultdeum scribit, se accepisse ab Alipio Romæ commorante Juliani libros, duobus Retractionum voluminibus absolutis, quæ anno 427. completa fuisse certum est. Alipius ergo erat sub Xantippo Primæ Episcopus Tagastensis, & injustè Lupus invehitur in Baronium pag. 118. quod in margine pro Tagastensi Constantinensem Xantippum dixerit, cum tale mendum Lo-

vanientes non agnoverint, aitque Tagastensem afferendum, mortuo Alipio circa annum 419. vel sequenti, ac succedente in eandem Sedem Xantippo; quæ quidem omnia falsa sunt. Veruntamen nec correctio Baronii admitti potest, nam id temporis sedebat Constantinæ Fortunatus; etenim scribit Sanctus Augustinus lib. 1. contra Lit. Pet. cap. 1. *Nunc verò cum essem in Ecclesiâ Constantinensi Absentio presente, & collega meo Fortunato ejus Episcopo &c.* Hi verò libri scripti sunt antè mortem Sancti Anastasii Papæ, quæ accidit anno 402. V. Kal. Maii; scribit enim lib. 2. cap. 51. *Cathedra tibi, quid fecit Ecclesiæ Romanæ, in quâ Petrus sedet, & in quâ hodie Anastasius sedet.* Idem Fortunatus Constantinensis vivebat anno 411. fuitque unus ex septem ad disputandum contra Donatistas selectis in collatione Carthagenensi, ut superius ostensum est. Ego quidem pluribus codicibus Vaticanæ Bibliothecæ consultis, ubique legi Xantippum *Tagastensem* nuncupatum. Ita habetur in MSS. codicibus tribus, nempe Num. 494. pag. 140. Num. 495. pag. 91. Num. 499. pag. 209. Quare edita hucusque volumina, quæ Xantippum *Tagastensem* dicunt, sunt corrigenda. Scio Holstenium in notis ad pag. 96. Geographicæ sacræ Caroli à Sancto Paulo *Tagorensis* legere, duas autem fuisse *Tagoras* in Africa habemus ex collat. 1. Carthagenensi, nam cap. 133. Posthumianus *Tagorensis*, & cap. 142. Restitutus *Tagorensis* recitantur. At *Tagora* una erat in provinciâ Proconsulari, & in notitiâ Episcoporum Africa dicitur *Tagara*, cujus Episcopus ibidem ponitur Honoratus. *Tagora* verò Numidiæ *Thagura* ibidem dicitur, laudaturque *Timotheus Thagurensis*. Sed cum tot codices antiquissimi Xantippum *Tagastensem* exhibeant, *Togolam* in Numidiâ fuisse dicendum est; nec mirum hanc urbem in Geographicis tabulis non reperiri, nam Africani Primates, ut ait Gregorius lib. 1. Epist. 72. ad Genadium *passim per villas*, non in civitatibus primariis residebant, & tempore collationis Carthagenensis erant in universâ Africa Episcopi quingenti, ac sexaginta sex, cum tamen tot oppida nec Peolomæi, nec Ortelii tabulæ expriment. Vide Epist. 87. Sancti Leonis ad Episcopos Mauritaniæ Cæsareensis.

Mortuo Xantippo erat anno 411. Primas Numidiæ Sylvanus. Pater Lupus pag. 110. eundem Perdicensem Episcopum nominaverat, at postea ex collatione Carthagenensi errorem in pagellâ ad calcem libri corrigit, scribens fuisse Episcopum *Zummensem*. Sed aliunde etiam error poterat ignotescere, nam Ecclesiâ Perdicensis non pertinebat ad provinciam Numidiæ, sed Mauritaniæ Sitifensis, cujus provincie nomine legationem idem Sylvanus obivit in Synodo Carthagenensi, ut superius prænotabam, & *Victorinus Perdicensis* ponitur in Mauritaniâ Sitifensi in notitiâ Episcoporum Africa. *Sylvanus Zummenis*, in laudatâ collatione nominatus est à Fortunatiano Siccensicap. 200. & ab ipso Officio cap. 201. Hic autem cap. 18. collat. 1. ita literas subscribit: *Sylvanus primæ Sedis provincie Numidiæ subscripsi.* Idem anno 412. præfuit Synodo Cirtensi ex Epistola 152. Augustini, quæ incipit: *Sylvanus Senex, Valentinus, Aurelius &c.* subscripta ponitur apud Lovaniensium editionem *Honorio VII. Cos. XVII. Kal. Julias*, est annus 407. sed post collationem anni 411. ea Synodus habita est, nam collationis ejusdem ibidem mentio habetur. Baronius rectè legendum scribit *Honorio IX. Cos. anno 412.* Idem etiam anno 416. coegit Milevi Synodum contra Pelagianos, ac Syn-

nodales literas ad Innocentium Pontificem dedit, quæ num. 92. apud Augustinum habentur, quibus Summus Pontifex Epistolam ibidem 93. reponit cum epigraphæ: *Innocentius Sylvano Seni, Valentino, & cæteris, qui in Milevitanâ Synodo interfuerunt &c.*

Haud diù superites fuit Sylvanus, nam anno 419. Valentinus erat Numidiæ Primas. In literis ad Bonifacium Papam datis, in quibus Epistolæ prioris anno ad venerabilis memoriæ Zosimum mentio fit, hic titulus ab Africanis ponitur: *Domino Beatissimo, & honorabili Fratri Bonifacio Aurelii, Valentinus primæ Sedis provinciæ Numidiæ, & cæteri Episcopi &c.* Erat vivente Sylvano cæteris senior, undè in Synodis Cirtensi, & Milevitanâ, ut diximus, proximus Sylvano nominabatur, eoque mortuo primatum indeptus est. Lupus meus cap. 39. pag. 494. *Valentinus, ait, fuit Episcopus Ecclesiæ Vagenensis, & certè in collatione 1. Carthag. cap. 99. post Sylvanum Zummensem Primatem vocatus fuit: Valentinus Episcopus Vagenensis, antea tamen à Lupo pag. 111. cap. 8. dictus fuerat nescio cuius Sedis Episcopus Valentinus.* Ego tamen Bajanensem Episcopum appellandum illum existimo, uti enim apud Græcos, & Hispanos litera V. & B. confunduntur ab exceptoribus, cum eodem modo à dictante pronuncientur, hac ratione Notarii acta Collationum excipientes pro Bajanensi Vagenensem scripserunt. Fuere in Africâ duæ istæ Ecclesiæ Bajanensis, & Bagajensis inter se distinctæ, quas tamen Carolus à S. Paulo in tabulis Africanis omittit; Holstenius verò in notis ad eundem pag. 95. posteriorem cum Vageni confundit, asserens famosam Donatistarum CCCX. Synodum Bagaitanam Vagæ in Numidia celebratam, undè & Vagaitana non semel dicitur ab Augustino. Verùm secus dicendum arbitror; nam in collatione 1. Carthag. cap. 99. laudatur *Valentinus Episcopus Bajanensis, at cap. 177. nominantur: Donatianus Episcopus Bagajensis, & Privatius Episcopus Vagenensis.* Erant ergo tres Ecclesiæ distinctæ inter se Bajanensis, Bagajensis, ac Vagenensis. Augustinus lib. 4. contra Cresconium cap. 4. damnatum in Synodo Bagajensi à Donatistis Primitianistis cum undecim aliis nominat *Bajanum Bajanensem* uti Maximianistam, quod antea dixerat lib. 3. cap. 19. Item Synodum Carthaginensem sub Grato Archiepiscopo subscribere cum quibusdam aliis *Felix Bajanensis, & Cresconius Vagenensis*, ut nulli dubium esse possit, quin Bajanensis à Vageni Ecclesiâ diversa sit. At Bagai à Vagâ etiam distingui iterùm contra Holstenium demonstro. Sanctus Augustinus lib. 6. de Baptismo recitat singulas sententias, quas Africani in Synodo S. Cypriani pronunciarunt, & quidem ad verbum ex actis Synodalibus, ibi verò inter alios nominantur *Felix à Bagai cap. 19. & Libosus à Vagâ cap. 37.* Hinc idem Sanctus Doctor lib. 4. contra Cresconium ubique *Bagajense concilium dicit, & Bagajense oppidum lib. 3. cap. 13.* ex quibus locis innumeris corrigendus est textus, ubi Vagaitanum Concilium, vel oppidum legitur, ut in Breviculo collat. tertiæ diei, & in lib. de unico Baptismo cap. 18. exceptores enim pro B. posuerunt literam V. Illa enim Synodus Donatistarum Episcoporum CCCX. non Vagæ, sed apud Bagai habitata fuit, undè sunt illa Augustini Conc. 2. in Psal. 36. *Tu purgasti te apud Bagai, & antea, Quomodo tu servasti Concilio Numidarum:* erat Bagai in Numidiâ.

P. Lupus pag. 112. scribit de hoc Valentino Bajanensi Primate Numidiæ: *Protraxit porro vitam usque ad initium Pontificis Cælestini, extant enim ejus ad Cælestinum, ac Cælestini literæ ad ipsum.* Ego quidem ar-

bitror utque ad annum 428. eundem vixisse, quia Alipius, ut dicemus, fortè eo ipso anno eidem in primatiale Sedem successit. Nescio verò ubi nam Lupus legerit literas Cælestini ad Valentinum, nullam certè ejusdem Pontificis Epistolam ad Africanos Patres habemus. Addit pag. 112. *Ipse est ille Numidiæ Primas, qui ad Sancti Augustini instantiam erexit Episcopatum Fuscalensem, eique ordinavit primum Episcopum Antonium;* scribit ob eundem postea Antonium alieno ab Augustino animo fuisse, ac de eodem suas apud Cælestinum querelas S. Doctorem deposuisse, ut patet ex Epistolâ 261. At sub Sylvano Antonii ordinationem contigisse apertè colligitur ex modo loquendi Sancti Patris, ita enim scribit ad Cælestinum: *Propter quem ordinandum Sanctum Senem, qui TUNC primatum Numidiæ gerebat, de longinquo, ut veniret, rogans literis impetravi.* Loquitur de Primate uti jam defuncto. Hic est ille Antonius, qui anno 416. interfuit Synodo Provinciali Milevi contra Pelagianos peractæ cum LX. aliis Episcopis, quorum octo tantum infra se habuit, reliquos superiores, uti ex titulo Epistolæ 92. apud Augustinum intelligitur; erat ergo Antonius sub Sylvano Episcopus antè Valentini primatum, à quo etiam fortè consecratus fuit. Huic autem Valentino Alipium nostrum successisse ex laudatâ superiùs epigraphæ Epistolæ 67. apud Augustinum mihi certum est, ita enim inscribitur: *Augustinus Alipio Seni:* Est enim Senex apud Africanos idem ac Primas Provinciæ. Quo anno id contigerit, incertum est. Citrà annum 428. Alipii primatus initia statui nequeunt, nam Augustinus scribens eo anno libros Operis imperfecti contra Julianum, ubi non semel Alipium nominat, *Senis* titulo eundem honoris causâ decorasset; est fortè levis conjectura, sed nil melius occurrit.

Volo hic institutam de Numidiæ primatibus dissertationem unâ, & alterâ animadversione concludere. Lib. 10. Registri Gregorii Magni Epist. 32. inscribitur: *Victori Episcopo Panormitano,* in quâ jubet eidem Pontifex, ut inquirat in causâ Pauli Episcopi Regiensis, at in Epistolâ antecedenti de eodem argumento ad Columbum Episcopum Numidiæ perscriptâ de memorato Victore ait idem Gregorius: *Victori fratri, & Coepiscopo nostro, qui primatus inter vos locum tenet, curavimus scribendum;* Quibus sanè manifestus error irrepsit, nequè enim Episcopus Panormitanus in Sicilia fuit umquam Primas Numidiæ in Africâ, sed cum editor Epistolarum plures Gregorii literas Victori Panormitano inscriptas ibidem legeret, Victorem Numidarum Primatem per errorem Panormitanum scripsit, sed planè expungenda est sedes Episcopalis Victoris Numidæ; nam in Codice Vaticano Num. 617. ita exhibetur pag. 336. ejusdem Epistolæ titulus: *Gregorius Victori Episcopo.* In editis voluminibus idem Paulus Regiensis Episcopus dicitur, at in laudato codice Gregorius illum vocat *Tegeſis civitatis Episcopum,* sed retineri etiam potest editorum voluminum lectio; etenim in Numidiâ nominatur Cresconius Villa-regensis cap. 15. Cod. Conc. Africa, & Felix Villa-regensis cap. 125. collat. Carthag. & in notitiâ Episcoporum Africæ Regianensis inter Numidas ponitur, qui idem est cum Villaregenſi.

Alterum verò, quod circâ Numidiæ Primates notandum venit, paucis perstringo. Baronius ad annum 399. pag. 97. scribit, quod: *Ecclesia Calamensis sub diœcesi Hipponensi constituta erat, adeo ut ejus visitatio ipsi incumbere Augustino, ut Possidius ejusdem Ecclesiæ Episcopus docet:* appellatur autem in margi-

ne cap. 12. de Vita Augustini; hoc ipsum docuit Joannes Rivius in volumine eruditissimo de Vita ejusdem Hipponensis Antistitis. Sed hoc est planè contrà jus Primatiæ Numidiæ; visitatio enim ad solum Primatem pertinebat. Erat quidè Calama Hipponi regio proxima ex lib. 2. contrà Petil. cap. 99. at peculiarem diœcesim habebat, in quam nullum Hipponensi Episcopo jus inerat, licet Augustinus ob tumultus eâ in urbe exortos eò se statim de proximo contulerit ex Epistolâ 202. ad Nectarium. In capite verò illo 12. Possidius hæc scribit: *Cum fortè unus ex iis, quos de suo monasterio, & clevo Episcopos Ecclesiæ propagaverat, ad suam curam pertinentem Calamensis Ecclesiæ diœcesim visitaret, ut quæ dixerat pro pace Ecclesiæ contrà illam hæresim prædicaret &c.* Ex quibus liquet, Possidium laudare Iustrationem Calamensis diœcesis, quam ipse, non verò quam Augustinus instituerat, ut duo illi Scriptores existimant.

Sed jam tandem ad Alipium nostrum, à quo Ecclesiasticæ Numidiarum Hierarchiæ consideratio diverterat, redeundum est. Quo anno idem objerit, licet curiosius quæserim, invenire non potui nobilissimis Africanarum Ecclesiarum monumentis à Vandalis impiè dissipatis. Anno 430. teste Possidio universam illi Numidiam vastaverant, Circa tantum, ac Hipponenses in eorum manus non venerant; eò tamen anno Augustini urbs obsessa est à Barbaris mense Junio, quo tempore Alipium Primatem Hipponem se recepisse antequàm obsidium inciperet, non improbabili ter asserimus, nam scribit hæc Possidius Calamensis cap. 29. de Vita Augustini: *Hipponem etiam nos ipsi de vicino cum aliis nostris Coepiscopis confugeramus, in eademque omni obsidionis tempore fuimus; Hos inter Episcopos fuit Alipius, quò enim nisi Hipponem ad suum Augustinum Tagaltensis Antistes confugisset? Distabat autem Tagaltis ab Hipponem M. P. LIII. ex Antonini itinerario. Natus est Alipius Tagalte in Numidiâ gente nobilissimâ; Augustini tum in patriâ, tum Carthagine discipulus fuit, in Pelagiano bello collega postea futurus. Cum adhuc juvenis Romæ Comiti Italicarum largitionum à consiliis esset, ejusdem fides à potentissimo Senatore tum prece, tum pretio frustra tentata fuit. Tertiâ verò eundem assensione cum laude perfunctum tradit Sanctus Pater lib. 8. Confess. cap. 6. Ille concivis sui Augustini individuus socius, ac fidus Achatès, arcanorum omnium ejusdem conscius, & sequeretur cum Augustino Manichæis adhærens erravit, cum Augustino respuit, cum Augustino Mediolani sacris lymphis lotus, cum eodem in Africam redux primùm Tagalte, postea Hipponem Monachus vixit. Libri Sancti Patris contrà Academicos, itemque volumen de Ordine interlocutorem Alipium habent, non vanâ illâ benevolentia, quâ olim Plato sui Socratis personam in dialogis colloquentem facit, quod multis postea exemplo fuit, sed reapse disputantem; testem de Augustinum, qui Alipium hac gloria haud fraudatum voluit lib. 1. contrà Acad. cap. 1. Romanianum alloquens ait: *Ahibito itaque Notario, ne aure labore nostrum discernerent, nihil perire permisi. Sanè in hoc libro res, & sententias illorum, nempe Tregetti, & Licentii juvenum, mea vero, & Alipii etiam verba lecturus es.* Hierosolymam ex Africâ profectus Hieronymo Augustinum amicissimum reddidit, mutique inter eosdem summos viros amoris conciliator fuit. Reversus ex Asiâ Tagaltensibus sacris acclamante universo populo præfectus optimi Antistitis numeros semper explevit; idemque paulò post*

Augustino ad Hipponenses infulas promotus in hæreticis confutandis se collegam exhibuit. Anno 417. unâ cum Augustino, ac quinque aliis Episcopis in maximo illo totius Africæ congressu Catholicorum partes contrà Donatistas sustinuit, unusque fuit è septem Episcopis, qui contrà totidem Donatistas disputarunt. Anno 418. cum Augustino Zosimo jubente Apostolicæ Sedis Legatum egit, ac pluribus Synodis Africanis summâ cum laude semper interfuit. Sed præ cæteris ejus sapientia, atque industria enituit in Pelagianis extirpandis. In Milevitanâ Synodo anno 416. & in tribus Conciliis Carthagenensibus contrà eosdem sententiam dixit. Plures cum Augustino contrà memoratos hostes Epistolas conscripsit; videbat enim Augustinus ex Alipii nomine magnum suis literis auctoritatis pondus accedere: ita Epist. 95. ad Innocentium, 106. ad Paulinum Nolanum, 143. ad Demetriadis matrem Julianam, quibus Pelagiana hæresis proscinditur, Alipii subscriptione firmatæ sunt. Hinc factum est, ut præclarissimi Patres, qui contrà Pelagianos Epistolas ad Augustinum dabant, easdem cum Alipio communes facerent. Sixtus, qui postea Summus Pontifex fuit, damnatis à Zosimo Pelagianis eâ de re unam, & eandem Epistolam ad Augustinum, & Alipium transmisit, quod ex responsione Augustini Epist. 104. ad Sixtum colligitur: *Quod autem, inquit, quibus simul scripsisti, tunc non eramus simul, ideo factum est, ut singulorum singulas, non unam amborum Epistolam sumeres. A me quippè digressus est perlator hujus per venerabilem fratrem, & Coepiscopum meum Alipium, qui tuæ Sanctitati aliam rescriberet, transiturus, ad quem etiam ipsas, quas ego jam legeram, literas tuas ipse portavit.* Sanctus Hieronymus auditâ eadem Pelagianorum proseriptione Epistolam gratulatoriam ad utrumque misit, quæ est inter Augustinianas 24. in quâ Augustini, & Alipii operâ Pelagianos damnatos hæc testatur: *Mibi enim omnis occasio gratissima est, per quam scribo vestræ Reverentiæ testem invocans Deum, quòd si posset fieri, assumptis aliis columba vestris amplexibus implicarer, semper quidè pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maxime quia cooperantibus, & adiutoribus vobis hæresis Cælestiana jugulata est.* Legatione ad Honorium contrà Pelagianos publico nomine functus Principem illis, totamque aulam infestam reddidit, egitque cum Valerio Comite Honorii Duce clarissimo, ne Pelagianis Synodum postulantibus ab Imperatore aures darentur. Hinc Julianus Alipium collegam, & vernulam Augustini ignominia causâ appellabat, qui delatis ex Africâ equis totâ Numidiâ faginatæ Honorii Duces corrumperet, quòd Pelagianis obsisterent; at S. Augustinus lib. 1. Oper. imperf. cap. 35. hanc procul ab Alipio calumniam excutiens ait: *Jam verò quid etiam scribere ausus es, neque veritus, ne ad ea loca libri pervenirent tui, quæ terrâ, marique transeuntem, seu venientem collegam meum Alipium susceperunt, ubi legi apertissima tua falsiloquia sine tuâ irrisi, ne, vel potius detestatione non possunt.* Cum Romam venisset Bonifacio Pontifici Augustinum commendavit. Quo autem honore exceptus ille à Pontifice fuerit, scribit Sanctus Doctor lib. 1. ad eundem Bonifacium cap. 1. *Sed posteaquam te etiam præsentia corporali frater meus vidit Alipius, acceptusque à te benignissime, ac sincerissime mutua miscuit dicente dilectione colloquia, tecumque convivens, & parvulo licet tempore, magno tamen tibi junctus affectu se simul, & me refudit animo tuo, teque mihi reportavit in suo, tantò major in me tuæ Sanctitatis est facta amicitia, quanto certior amicitia.*

Româ discedenti idem Pontifex duas Pelagianorum Epistolas tradidit ad Augustinum perferendas, ut paulò antè etiam Valerius Comes Ravennâ exceptâ ex quatuor Juliani libris ad eundem transmisserat, quæ quidè cum Augustinus accepisset, ac statim confutasset, iteratò Alipius in Italiam venit, ac quatuor ad Bonifacium libros, alterumque ad Valerium Comitem portavit, quibus S. Pater Pelagianorum objecta refellebat. Imò cum tertio ille in Italiam navigasset, ac librum ad Valerium octo adversariis libris à Juliano impugnatum videret, hos ipsos magnâ celeritate transcriptos ad Augustinum confutandos transmisit, de quibus fusiùs in superioribus diximus, ut quantum Augustinus calamo, tantum Alipius coram Romanis Pontificibus, atque Imperatore Pelagianorum conatus verbo infregerit. Exortâ verò inter Romanos Præfules, & Africanos Episcopos ingenti illâ de canonibus Nicænis controversiâ quantum Apostolicæ sedi ab uno Alipio delatum sit, ad annum 419. ostendimus. Quare Alipius longinquarum peregrinationum periculis pro Pelagianis extirpandis devoratis, doctissimis Epistolis contra eosdem perscriptis, nobilissimâ etiam ad Honorium legatione eâ de causâ perfunctus inter divinæ Gratiæ propugnatores secundus ab Augustino nominandus venit, ut mirum sit, præclarissimos Scriptores, qui res Pelagianas literis mandarunt, adeò mancam de Alipio mentionem fecisse, primoque loco inter gratiæ defensionem post Augustinum Prosperum Aquitanum collocasse. Sanè Romana Ecclesia in Martyrologio ad diem 15. Augusti Alipii memoriam his recolat: *Tagaste in Africâ Sancti Alipii Episcopi, qui Beati Augustini olim discipulus, postea in conversione socius, in munere pastoralis collega, & in certaminibus adversus hæreticos commilito strenuus, ac demum in cælesti gloria confors fuit.* Sanctus Paulinus Nolanus vir suo satis nomine percelebris Alipium adeo amabat, ut illius vitam literis tradere in animo habuerit datâ eâ de re ad ipsummet Alipium Epistolâ, quæ est apud Augustinum 35. ubi totus in Alipii laudes effunditur, quâ de re hæc scribit Augustinus ad Paulinum Epistolâ 32. *Alipium toto pectore amplecteris, & merito; nam quisquis de illo viro benignè cogitat, de magnâ Dei misericordiâ, & de mirabilibus Dei muneribus cogitat. Itaque cum legisset petitionem tuam, quâ desiderare te indicasti, ut historiam suam tibi scriberet, & volebat facere propter benevolentiam tuam, & nolebat propter reverentiam suam, quem cum viderem inter amorem, pudoremque fluctuantem onus ab illo in humeros meos transfuli, nam hoc mihi etiam per Epistolam iussit. Cito ergo si Dominus adjuverit totum Alipium inseram precordiis tuis, nam hoc sum ego maximè veritus, ne ille vereretur aperire omnia, quæ in eum Dominus contulit &c.* Alipii quidè vitam à teneris unguiculis usquè ad conversionem, quando secum Mediolani Christianis sacris initiatus fuit, latè describit S. Augustinus lib. 6. 8. & 9. Confessionum. Quantum verò Alipium dilexerit his lib. 8. cap. 8. expressit: *Abcessi ergo in hortum, & Alipius pedem post pedem; Neque enim secretum meum non erat, ubi ille aderat.* Atque hæc de strenuissimo Sancti Augustini in Pelagiano bello collegâ sufficiant. Interim universâ Augustiniana Respublica ingentes gratias refert Illustrissimo D. Josepho Eufanio Episcopo Porphyriensi, & Apostolici Sacrarum Præfecto, qui nuper à S. D. N. Clemente X. impetravit, ut Augustini filii XVIII. Kal. Septembris inter diurna precum officia Sancti Alipii Tagastensis memoriam quotannis solemni ritu recolerent.

At nec postremas partes dabimus Aurelio Carthaginensi, qui totius Africæ primus fuit, licet eundem post Augustinum, & Alipium commendamus; ille enim adhuc silente Augustino primus omnium Cælestium in iudicium Carthagine anno 412. traxit, reuientemque peccatum originis admittere sacro anathemate fulguritum totâ Africâ exclusit. Hic anno 388. cum Augustinus occisò Maximo Tyranno in Africam rediit, erat Diaconus Carthaginensis Ecclesiæ ex Epistolâ 64. August. & libro 22. de Civitate Dei c. 8. anno 390. nondum erat Antistes, eo enim anno Genethlius Synodum Carthagine celebravit, ut scripsimus lib. 1. cap. 17. at paulò post defuncto Genethlio Aurelius successor datus est. Priorem Synodum Africanam Hippone celebravit Theodosio III. & Abundantio Consl. anno 393. Eximie Augustinum coluit, vicissim & ipse ab Augustino dilectus. Cum accepisset, Augustinum Tagaste, dein Hippone monasteria extruxisse, Augustiniani instituti Monachos Carthaginem evocavit, agrumque ædificando cœnobio tradidit; quare Augustinus gratias eidem referens Epistolâ 64. ait: *Agnum Fratris datum provisione, & liberalitate tuâ didicimus.* Fuit ergo Aurelius insignis Augustiniani nostri instituti promotor; hinc sunt illa Augustini ibidem verba: *Omnis itaque Fratrum cœtus, qui apud nos cepit coalescere, tantâ tibi prerogativâ obstructus est, ut locis terrarum tantum disjunctis ita nobis consulueris tanquam præsemissimus Spiritu.* Plures ille Synodos celebravit, quæ codicem Conciliorum Africæ constarunt. Contra Pelagianos binas Synodos provinciales coegit, & binas itidem plenarias; Priorem provincialem contra Cælestium proximè laudavimus; Posteriores verò egit anno 416. in quâ eundem cum Pelagio magistro damnavit. Anno 418. binas Synodos ex universâ Africâ contra Pelagianos indixit, de quibus fusiùs diximus lib. 1. cap. 13. Cum Pelagiani Zosimo Papæ imponerent, ac multa de arbitrii libertate magnificè dicentes, & plurima etiam in specie de divinâ gratiâ honorificè publicantes se se Catholicos Romano Clero venditarent, undè & pro Pelagio, ac Cælestio idem Pontifex ad Aurelium semel, atque iterum scripsit: Aurelius operam, consiliumque Augustino communicante, hæreticorum dolos per literas Zosimo significavit, quibus intellectis Pontifex encyclicis literis Pelagianos damnavit, atque Orthodoxo Orbe eosdem expulit. Literas etiam contra illos ab Augustino, ac tribus collegis subscriptas propriâ & ipse approbatione firmatas ad Innocentium transmisit. Hinc factum est, ut Sixtus citissimas de Pelagianorum damnatione literas ad Aurelium scripserit. Idem etiam anno insequenti ad Byzacenos, & Arzigitanos Episcopos pro iisdem hæreticis compescendis Epistolam misit, quam lib. 1. cap. 16. exhibuimus. Et hæc contra superbam hæresim Aurelius gessit. Hinc Prosper in carmine contra ingratos cecinit de Pelagianis in Synodo ab eodem damnatis.

An alium in finem potuit procedere sanctum Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat?

Aurelio Sanctus Doctor plures libros honoris gratiâ nuncupavit, nempe ingens, ac doctum volumen de Trinitate; librum de Opere Monachorum, & tertium de Gestis Palæstinis, seu Pelagii.

Quo anno Aurelius decesserit, in incerto est. Putavit Baronius, Aurelium effectâ jam ætate Genedium sibi coadjutorem substituendum curasse, eò quòd
in Sy-

in Synodo, quæ in antiquis codicibus Valentiniano Aug. IV. & Theodosio Confl. coacta dicitur, tum Aurelius, tum Genedius uti unâ simul Præsides sententiam dicunt, quem tamen conventum celebratum existimat Theodosio Aug. XI. & Valentiniano Cæsare Confl. anno 425. ita scribit vir insignis in Appendice in calce tomi 10. pag. 951. in addendis ad tom. 5. anno 397. Sed hanc sententiam confutavi libro 1. capite 17. quibus accedit, quod Genethlius, nam ita vocabatur, decessor, non successor Aurelii fuit; Augustinus Epist. 163. ad Elusium inquit: *Inde nescio quomodo ventum est ad commemorationem beatae memoriæ Genethlii Episcopi &c.* Itaque objerat Genethlius, cum illa Augustinus literis mandabat; scripta autem est hæc Epistola non quidem anno 412. cum Augustinus ad Synodum Cirtam se conferret, ut ad hunc annum Baronius putavit, sed anno 397. cum Cirtam idem pergeret Fortunatum ejus urbis Episcopum in demortui Profuturi locum consecraturus, ut lib. 1. superius notavimus, & patet ex illis, quæ versùs finem scribit: *Sed quia, inquit, ordinandi Episcopi necessitas nos inde jamjamque rapiebat, diutius cum illo apud Tuburcum esse nequivimus.* Anno 427. vivebat Aurelius; nam Augustinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. ait: *Ex quibus Diaconis Carthaginensibus solus est nunc in rebus humanis jam Episcopus cum honore à nobis debito nominandus Aurelius.* At illum lib. 22. scriptum fuisse circa annum 427. ostendimus lib. 1. cap. 24. Ex Marii Mercatoris libello ad Theodosium colligimus, anno 429. quo libellus ille scriptus fuit, Aurelium adhuc superstitem fuisse. Nam hic Scriptor laudans Ambrosium, Innocentium, Zosimum, Theodotum, Praylum, eosdem *beatae recordationis*, quod objerat, nuncupavit; at de Aurelio non ita loquitur, etenim de Cælestio verba faciens ait: *Ibi quoque, scilicet Carthagine, de infra scriptis capitulis apud Aurelium Episcopum memoratæ urbis per libellum à quodam Paulino Diacono sanctæ memoriæ Ambrosii Mediolanensis Episcopi est accusatus.* Quare eo anno adhuc in vivis erat Aurelius, qui tamen paulò post decessit; siquidem antè Pascha anni 431. sedebat Carthagine Capreolus, cujus literæ in Synodo Ephesinâ laudantur par. 2. cap. 9. Hinc videtur decessisse eodem fortè anno, quo Sanctus Augustinus inter superos relatus fuit, cum primatum Africæ tenuisset annos ferè quadraginta, Donatistis universâ ferè Africâ exclusis, Pelagianis in pluribus Synodis anathemate percussis, Paganorum etiam templis in Christianæ religionis usum redactis, ac in decem, & septem plenariis ex universâ Africâ Conciliis Orthodoxâ doctrinâ, ac disciplinâ egregiis legibus confirmatâ. Porro tantum ab universis illarum provinciarum Episcopis uni Aurelio tributum est, ut in Concilio Carthaginensi Honorio VII. & Theodosio II. celebrato Patres hæc eidem dixerint: *Placuit etiam petitioni omnium, ut Epistolis omnibus de Concilio dandis Sanctitas tua sola subscribat.* Aurelius in Epistolâ Bonifacii II. nomine publicatâ acriter reprehenditur, quod appellationibus transmarinis sese opposuit, sed memoratas literas esse supposititias notavimus lib. 1. cap. 17. Nam Aurelius, Augustinus, alique appellationes in causis fidei admiserunt, in illis enim supremum judicium in Romano Pontifice esse cognoscebant, ut ibidem probatum est, quod etiam egregio Sancti Doctoris testimonio Epist. 162. obiter confirmatur, ubi Donatistas Melchiadis sententiam latam in favorem Cæciliani Carthaginensis in Africâ à LXX. Episcopis damnati repudiantes veluti Eccle-

siasticarum rerum ignaros his verbis increpat. *An forte non debuit Romane Ecclesie Melchiades Episcopus cum collegis transmarinis Episcopis illud sibi usurpare judicium, quod ab Aphris septuaginta, ubi Primas Tisigitanus presedit, fuerat terminatum?* Et hæc de Aurelio Carthaginensi.

Num Pelagius tribus laudatis Patribus, quos acerrimos hostes expertus est, superstes fuerit, mihi planè incompertum fateor; ille enim dudum à Praylo Hierosolymâ ejectus obscuro exitu vitæ finem imposuit. Cælestium anno 427. adhuc in vivis fuisse liquet ex Mario Mercatore, qui in Commonitorio ad Theodosium Imperatorem hæc scribit de Cælestio: *Sic Epistolam quandam Zosimi benignitæ plenam ad Afros Episcopos meruit, quâ ille abusus est, vel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem.* Quo testimonio rejiciuntur ii, qui cum Joanne Latio lib. 1. de Hæresi Pelag. cap. 4. putarunt, eas Zosimi literas pro Cælestio ad Africanos datas fictitias esse. In præfatione autem ejusdem Commonitorii hæc leguntur: *Per quod Commonitorium cognito sanctissimo errore imperiali præcepto tam Julianus defensor, & sequax ejus cum cæteris sociis, & participibus suis, quam postea idem Cælestius de Constantinopolitanâ urbe detrusi in Synodo quoque Ephesensi CCLXXV. Episcoporum sententiâ postmodum in præsentem damnati sunt.* Quibus Marius Mercator significat, post Pelagianos Ex-episcopos anno 430. Constantinopoli ejectos, Cælestium quoque ex eadem regiâ urbe detrusum antè celebratam anno 431. die 28. Junii Synodum Ephesinam. Nulla deinceps Pelagii, vel Cælestii mentio in veterum monumentis invenio; illi enim igni, aquâque interdicti, miseri, extorres ubinam latitarint, quovè anno decesserint, ignoratur. Libros, quos superbi illi divinæ gratiæ hostes scripsere, sparsim in hoc opere indicavimus, eorumque elenchum exhibet Vossius lib. 1. Hist. Pelagianæ cap. 4. & 5.

CAPUT IX.

Pelagiani in Synodo Ephesinâ cum Nestorio damnati. Episcopus Schismaticos nullum canonem in favorem Pelagianorum statuisse monstratur.

Ultrâ promissa extendere opus fortè videbor, Anno 431. cum Historiâ de gestis, & scriptis Sancti Augustini adversus Pelagianos unâ cum ejusdem Sancti Doctoris vitâ ad finem perductâ ea prosequor, quæ in hac ipsâ Pelagianorum causâ post sanctissimi Magistri obitum integro sæculo evenere. Sed quicumque attentiori curâ considerabit, id bellum unius Augustini armis esse ab Ecclesiâ profligatum, id à me jure factum dicet, qui de Augustinianis scriptis narrationem institui. Imò longè majori gloriæ vertitur, vel mortuum Augustinum novis subinde cladibus hostibus fugatis continua Catholicæ religioni trophæa erexisse, quàm superstitem toties de eisdem triumphasse. Mortuo Augustino Pelagiani in Oriente, Semipelagiani in Occidente novas res moliri, meliora sperare, & securiùs loqui. Etenim Pelagiani Nestorio novum, atque affine dogma de Christo docenti suppetias tulerant, à cujus latere Imperatoris decreto avulsi de proximo consilia ministrabant. Theodosius quò exortos in Oriente tumultus componeret, per Petronium virum clarissimum cum Cælestino Pontifice egit de Synodo Oecumenicâ cogendâ, quo annuente Synodum ad festum Pentecostes anno 431. Ephesum indixit. Porro cum Theodosius adhuc in vivis